

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.22.1.2023

**Pan
Jarosław Siekierko
Burmistrz Miasta Wysokie Mazowieckie
Urząd Miasta Wysokie Mazowieckie
ul. Ludowa 15
18-200 Wysokie Mazowieckie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/041 – Realizacja działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód w Polsce

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Wysokie Mazowieckie, ul. Ludowa 15, 18-200 Wysokie Mazowieckie ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Jarosław Siekierko – Burmistrz Miasta Wysokie Mazowieckie ² od 28 listopada 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prowadzenie działań na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 19 października 2023 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	Krzysztof Bakunowicz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli LBI/133/2023 z 4 sierpnia 2023 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Burmistrz”.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Gmina Miejska Wysokie Mazowieckie⁵ w latach 2018-2023 nie w pełni prawidłowo i rzetelnie prowadziła oraz realizowała działania na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy określone w aktualizacji Programu Wodno-Środowiskowego Kraju na lata 2016-2021⁶ oraz Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły⁷.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Gmina w przypadku wszystkich 27 (z 61) objętych badaniem spraw dotyczących inwestycji zrealizowanych lub planowanych w latach 2018-2023 prawidłowo weryfikowała konieczność uzyskania oceny wodnoprawnej. Jednocześnie, w okresie objętym kontrolą, nie zrealizowała czterech spośród dziewięciu działań⁸ na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy (w tym osiągnięcia celów środowiskowych wód) określonych w aPWŚK oraz planie gospodarowania wodami. Nie wykonano działań polegających na: 1/ prowadzeniu ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁹, czym naruszono art. 3 ust. 3 pkt 3 tej ustawy; 2/ kontroli postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych, czym naruszono art. 9u ust. 1 ucipg, zapisy aPWŚK i rozdziału 7 planu gospodarowania wodami; 3/ weryfikacji obowiązującego programu ochrony środowiska dla Gminy w zakresie ograniczenia emisji do atmosfery wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, czym naruszono zapisy aPWŚK i rozdziału 7 planu gospodarowania wodami; 4/ edukacji prowadzących działalność rolniczą na obszarze szczególnie narażonym negatywnym oddziaływaniem azotu w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzeniem dla nich specjalistycznego doradztwa¹⁰ czym naruszono zapisy aPWŚK i rozdziału 7 planu gospodarowania wodami.

Zdaniem NIK skala i zakres stwierdzonych nieprawidłowości nie mogły znacząco wpłynąć na osiągnięcie dobrego stanu wód, ponieważ w okresie objętym kontrolą średni stopień skanalizowania Gminy kształtował się na poziomie 99,5%¹¹, a średnia ilość zbiorników bezodpływowych wynosiła 14 szt.

Stwierdzono ponadto, że jedno z działań przewidziane w art. 3 ust. 3 pkt 1 ucipg polegające na prowadzeniu ewidencji zbiorników bezodpływowych realizowano nierzetelnie. Ewidencja ta nie zawierała danych, na podstawie których możliwa byłaby weryfikacja przez Urząd częstotliwości opróżniania zbiorników, tj. jednego z celów prowadzenia tego rejestru. Ponadto w latach 2018-2023 ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej przekazano jedynie 33% wymaganych sprawozdań zawierających działania realizowane przez Gminę na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód, przy czym wszystkie (dwa) sporządzono nierzetelnie. Zdaniem NIK stwierdzone nieprawidłowości wynikały z niewłaściwie zorganizowanego systemu kontroli zarządczej w Urzędzie.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: „Gmina”.

⁶ Dokument określający podstawowe i uzupełniające działania zmierzające do poprawy lub utrzymania dobrego stanu wód w poszczególnych obszarach dorzeczy. Dalej: „aPWŚK”.

⁷ Przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911), ogłoszony 28 listopada 2016 r. Dalej: „plan gospodarowania wodami”. Obowiązywał od 13 grudnia 2016 r. do 16 lutego 2023 r., zastąpiony aktualnie obowiązującym Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z 4 listopada 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 300).

⁸ Z badań w ramach kontroli wyłączone zostały działania dotyczące budowy sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy (trzy inwestycje w 2021 roku i sześć w 2022 roku).

⁹ Dz. U. tj. z 2023 r. poz. 1469. Dalej: „ucipg”. Obowiązująca od 1 stycznia 1997 r.

¹⁰ Realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr 6/2013 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 31 maja 2013 r. poz. 6183 i Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 20 maja 2013 r. poz. 2240) zmienionego rozporządzeniem nr 5/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 3 lutego 2014 r. poz. 1053 i Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 31 stycznia 2014 r. poz. 430). Dalej: „rozporządzenie w sprawie ograniczenia odpływu azotu”.

¹¹ W latach 2018-2023 stopień skanalizowania Gminy wynosił odpowiednio: 98,31% (31,4 km); 99,73% (34,8 km); 99,72% (35,0 km) za lata 2020-2021 i 99,85 (40,4 km) za lata 2022-2023.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Prowadzenie działań na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2018-2023 Burmistrz na podstawie art. 328 ust. 2 ustawy z 20 lipca 2017 r. Prawo wodne¹² przekazał Ministrowi Infrastruktury¹³ dwa z sześciu wymaganych sprawozdań dotyczących realizacji działań zawartych w planie gospodarowania wodami za 2021 i 2022 rok. Przekazane sprawozdania złożono w wymaganym terminie¹⁴, ale zawierały one jedynie informacje na temat działań dotyczących inwestycji w zakresie wykonania sieci kanalizacji sanitarnej¹⁵, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Ponadto w obowiązującym Regulaminie organizacyjnym Urzędu Miasta Wysokie Mazowieckie¹⁶, a także zakresach czynności pracowników Referatu Mienia Komunalnego, Inwestycji i Remontów oraz Rolnictwa nie wskazano komórek Urzędu i pracowników referatu odpowiedzialnych za sporządzanie sprawozdań, bądź realizację konkretnych działań krajowych wynikających z zapisów aPWŚK i planu gospodarowania wodami, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str. 3-6, 12-38, 304-361)

1.2. Burmistrz w okresie objętym kontrolą nie prowadził ewidencji kąpielisk, o której mowa w art. 38 ustawy Prawo wodne z 2017 roku, co wynikało z braku wniosków o wpis do tej ewidencji. W wyniku tego Rada Miasta Wysokie Mazowieckie w latach 2018-2023 (do 30 września) nie określała w drodze uchwały wykazu kąpielisk na terenie Gminy¹⁷. (akta kontroli str. 3-6, 39-74, 194, 370-376)

1.3. Ewidencja zbiorników bezodpływowych, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ucpig, prowadzona była w formie elektronicznej¹⁸. Zawierała odpowiednio w latach 2018-2023¹⁹: 14 (2018-2021); 10 (2022 rok) i 15 (2023 rok) zbiorników (średnio 14 zbiorników), które były zlokalizowane na terenie Jednolitej Części Wód Powierzchniowych rzecznych²⁰ o kodzie RW2000172619449 (Brok do Siennicy). Liczba urządzeń była zgodna z załącznikami do sprawozdań SG-01²¹ za lata 2018-2022 z wyjątkiem 2022 roku, kiedy podano 14 zbiorników, a ewidencja w tym okresie zawierała 10 urządzeń. Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że powodem rozbieżności był błąd przy wprowadzaniu danych polegający na powieleniu liczby zbiorników za poprzedni rok sprawozdawczy. Ewidencja była prowadzona na podstawie przekazywanych przez Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.²² wykazów zawierających odbiorców, którzy nie płacili za kanalizację, gdyż posiadali zbiorniki na nieczystości płynne (Urząd nie dysponował dokumentami na podstawie, których wpisano urządzenia do ewidencji)²³. Z informacji uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Wysokiem

¹² Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.

¹³ Wydział Polityki Wodnej Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej (adres email: sprawozdania@mi.gov.pl).

¹⁴ Do 28 lutego każdego roku za rok poprzedni. Wzory poszczególnych sprawozdań i zakres przekazywanych informacji określało od 5 stycznia 2019 r. rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z 14 grudnia 2018 r. w sprawie zakresu informacji z realizacji działań zawartych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy planach zarządzania ryzykiem powodziowym i programie ochrony wód morskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2390).

¹⁵ Wskazywane w sprawozdaniach koszty tego działania były prezentowane w ujęciu kasowym na podstawie sporządzonych kosztorysów do planowanego postępowania przetargowego.

¹⁶ Wprowadzony zarządzeniem Burmistrza z 28 września 2009 r. nr 217/09 (zmieniony zarządzeniami Burmistrza z: 1/ 30 kwietnia 2010 r. nr 250/10; 2/ 7 stycznia 2011 r. nr 11/11; 3/ 12 marca 2013 r. nr 212/2013; 4/ 23 listopada 2016 r. nr 88/16; 5/ 16 stycznia 2017 r. nr 3/17; 6/ 20 kwietnia 2018 r. nr 27/18; 7/ 25 lipca 2018 r. nr 50/18; 8/ 6 września 2018 r. nr 64/18; 9/ 14 września 2020 r. nr 67/2020; 10/ 13 listopada 2020 r. nr 82/2020).

¹⁷ Na podstawie przedłożonego rejestru pojętych uchwał Rady Miasta Wysokie Mazowieckie w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2023 r.

¹⁸ W pliku exel.

¹⁹ Na dzień 31 grudnia w latach 2018-2022 i na dzień 31 sierpnia 2023 r.

²⁰ Dalej: „JCWP”. Na terenie Gminy występują dwie JCWP rzecznych tj. 1/ Brok do Siennicy o kodzie RW2000172667649 i 2/ Ślina od źródeł do Rokitnicy z Rokitnicą o kodzie RW2000172619449 do 16 lutego 2023 r. Po tym terminie: 1/ Brok do Siennicy (RW200010267147639) i Ślina do Rokitnicy (RW2000102619639).

²¹ Część 3 pt. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna. Zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 773) Gmina zobowiązana była w okresie objętym kontrolą do przekazywania danych do Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących m.in. liczby zbiorników bezodpływowych; liczby oczyszczalni ścieków oraz odebranych nieczystości ciekłych (ścieków bytowych) w danym roku.

²² Jednoosobowa spółka Gminy. Dalej: Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej

²³ Zgodnie z pismem Zakładu Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej z 15 września 2023 r. aktualizacja przekazywanych danych dotyczących zbiorników bezodpływowych odbywała się corocznie poprzez analizę mapy miasta wraz z infrastrukturą

Mazowieckiem w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f) ustawy o NIK wynika że w latach 2018-2023 (do 31 sierpnia) nie wydawano pozwoleń na budowę oraz nie dokonano skutecznych zgłoszeń budowy zbiorników bezodpływowych. Prowadzona przez Urząd ewidencja zbiorników bezodpływowych zawierała: [1] nazwę województwa, powiatu, gminy oraz miejscowości²⁴; [2] kod pocztowy; [3] nazwę ulicy i nr budynku; [4] liczbę zamieszkujących osób. W ewidencji tej nie zawarto natomiast danych, charakteryzujących zbiornik oraz częstotliwość i sposób jego opróżniania, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str. 3-6, 75-142, 194, 295-303)

1.4. Burmistrz (za pośrednictwem Referatu Mienia Komunalnego, Inwestycji i Remontów oraz Rolnictwa) nie prowadził ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2 ustawy ucipg w związku z brakiem wniosków o wpis do w/w ewidencji. Analiza danych zarówno w załącznikach do sprawozdań SG-01 za lata 2018-2022 i w informacji Starosty Wysokomazowieckiego potwierdziła brak zgłoszeń dotyczących przydomowych oczyszczalni ścieków w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy.

(akta kontroli str. 3-6, 99-136, 194, 295-303, 370-376)

1.5. W latach 2018-2023 Burmistrz nie prowadził kontroli postępowania użytkowników prywatnych w zakresie gromadzenia ścieków w zbiornikach bezodpływowych, wpisanych do ewidencji na terenie JCWP o kodzie RW2000172619449 (Brok do Siennicy), co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 3-6, 75-77, 194)

1.6. Burmistrz nie dokonał wskazanej w aPWŚ weryfikacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017²⁵ w zakresie ograniczenia emisji do atmosfery wielopierścieniowych węglowodórów aromatycznych, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 3-6, 143-182, 194)

1.7. Gmina zgodnie z aPWŚK oraz z planem gospodarowania wodami zobowiązana była do realizacji pięciu działań²⁶ krajowych oraz czterech działań²⁷ określonych dla JCWP rzecznych występujących na terenie Gminy o kodach: RW2000172667649 Brok do Siennicy²⁸ i RW2000172619449 Ślina od źródeł do Rokitnicy z Rokitnicą²⁹. Z analizy przedstawionej dokumentacji wynika, że:

w komputerze i kontrole doraźnie u odbiorcy w terenie (nie sporządzano protokołów). Kontrole dotyczyły określenia czy odbiorca jest podłączony do miejskiej kanalizacji sanitarnej i czy powinien ponosić opłaty za ścieki lub czy nie jest podłączony do w/w kanalizacji i posiada zbiornik bezodpływowy.

²⁴ Nazwy te oznaczano w odrębnych kolumnach numerami: województwo – 20; powiat – 13; gmina 11 i miejscowość – 0957620. Przyjęty uchwałą Rady Miasta Wysokie Mazowieckie z 31 stycznia 2011 r. nr IV/14/11. Dalej: „Programu Ochrony Środowiska Miasta Wysokie Mazowieckie”.

²⁶ Polegających na: 1/ uchwaleniu wykazu kąpielisk w gminie – na podstawie art. 34a ust. 1 ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121 ze zm.) i art. 37 i 38 ustawy Prawo wodne z 2017 roku; 2/ prowadzeniu ewidencji zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej – na podstawie art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy ucipg; 3/ prowadzeniu ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej – na podstawie art. 3 ust. 3 pkt 3 ucipg; 4/ prowadzeniu ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy – na podstawie art. 3 ust. 3 pkt 3 ucipg; 5/ zorganizowaniu odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy – na podstawie art. 6c ust. 1 ucipg.

²⁷ Polegających na: 1/ kontroli postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata na terenie JCWP o kodzie RW2000172667649; 2/ kontroli postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata na terenie JCWP o kodzie RW2000172619449; 3/ weryfikacji Programu ochrony środowiska dla gminy (dla JCWP o kodzie RW2000172667649); 4/ realizacji programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr 6/2013 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (dla JCWP o kodzie RW2000172667649).

²⁸ Zgodnie z zapisami planu gospodarowania wodami JCWP Brok do Siennicy (o kodzie RW2000172667649) była monitorowana, jej stan określono jako zły, a osiągnięcie celów środowiskowych zagrożone. Ponadto w dokumencie wskazano, że JCWP posiada dobry stan ekologiczny i chemiczny. Termin osiągnięcia dobrego stanu przedłużono do 2027 roku w związku brakiem możliwości technicznych. W analizowanej JCWP występuje presja: komunalna; przemysłowa, rolnictwo oraz presja niska emisja.

²⁹ Zgodnie z zapisami planu gospodarowania wodami JCWP Ślina od źródeł do Rokitnicy z Rokitnicą (o kodzie RW2000172619449) jest niemonitorowana, jej stan określono jako zły, a osiągnięcie celów środowiskowych zagrożone. Ponadto w dokumencie wskazano, że JCWP posiada dobry stan ekologiczny i chemiczny. Termin osiągnięcia dobrego stanu

- [1] Trzy działania dotyczące: 1/ uchwalenia wykazu kąpielisk i prowadzenia ewidencji kąpielisk (działanie krajowe); 2/ prowadzenia ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków (działanie krajowe) oraz 3/ kontroli postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością, co najmniej raz na 3 lata (działanie określone dla JCWP o kodzie RW2000172619449) – nie były przez Burmistrza prowadzone w związku z brakiem odpowiednio: wniosków o wpis do ewidencji: kąpielisk i przydomowych oczyszczalni ścieków, co szerzej opisano w pkt. 1.2 i 1.4 wystąpienia pokontrolnego oraz brakiem zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na terenie JCWP o kodzie RW2000172619449;
- [2] Dwa działania w zakresie: 1/ prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych (działanie krajowe) i 2/ zapewnienia zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na których zamieszkują mieszkańcy (działanie krajowe) zostały rozpoczęte w terminie 3 lat od dnia ogłoszenia³⁰ planu gospodarowania wodami, tj. do 27 listopada 2019 r. Burmistrz od stycznia 2018 roku prowadził ewidencję zbiorników (co szerzej opisano w pkt 1.3 wystąpienia) i zorganizował odbiór odpadów komunalnych od mieszkańców poprzez zawarcie z Zakładem Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej umów na odbiór odpadów komunalnych³¹ oraz wprowadzenie przepisów dotyczących organizacji odbioru odpadów na terenie Gminy³². Poniesione przez Gminę koszty realizacji działania obejmującego zorganizowanie odbioru odpadów komunalnych w okresie 2018-2023 (do 31 sierpnia) wyniosły 5.763,5 tys. zł, natomiast działanie polegające na prowadzeniu ewidencji zbiorników bezodpływowych realizowano w ramach funkcjonowania Urzędu, bez ponoszenia dodatkowych kosztów.
- [3] Cztery działania dotyczące: 1/ prowadzenia ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy ucpig (działanie krajowe)³³; 2/ kontroli postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata na terenie JCWP o kodzie RW2000172667649)³⁴; 3/ weryfikacja Programu ochrony środowiska dla gminy (działanie określone dla JCWP o kodzie RW2000172667649)³⁵; 4/ realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia w sprawie ograniczenia odpływu azotu (działanie określone dla JCWP o kodzie RW2000172667649)³⁶ do dnia zakończenia czynności kontrolnych nie były realizowane, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
- (akta kontroli str. 3-6, 39-284)

przedłużono do 2021 roku w związku z brakiem możliwości technicznych. W analizowanej JCWP występuje presja: komunalna.

³⁰ W dniu 28 listopada 2016 r.

³¹ 1/ umowa nr MK.272.1.2018 z 4 stycznia 2018 r. (od 4 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r.); 2/ umowa nr MK.272.1.2023 z 2 stycznia 2019 r. (od 2 stycznia 2019 r. do 31.12.2019 r.); 3/ umowa nr MK.272.57.2019 z 23 grudnia 2020 r. (od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.); 4/ umowa nr MK.272.48.2020 z dnia 8 grudnia 2020 r. (od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r.); 5/ umowa nr MK.272.52.2021 z dnia 22 grudnia 2021 r. (od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r.) i 6/ umowa MK.272.71.2022 z dnia 22 grudnia 2022 r. (od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r.).

³² M.in. 1/ uchwała nr XXIV/90/16 Rady Miasta Wysokie Mazowieckie 31 sierpnia 2016 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku w mieście Wysokie Mazowieckie; 2/ uchwała nr XXXII/180/2021 Rady Miasta Wysokie Mazowieckie z 30 listopada 2021 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku w mieście Wysokie Mazowieckie; 3/ uchwała nr XXIII/85/16 Rady Miasta Wysokie Mazowieckie z 27 czerwca 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczonych usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi; 4/ uchwała nr XXIX/113/16 Rady Miasta Wysokie Mazowieckie z 19 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczonych usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi; 5/ uchwała nr XXXIII/194/2021 Rady Miasta Wysokie Mazowieckie z 22 czerwca 2021 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenie stawki tej opłaty; 6/ uchwała nr XLIV/263/2022 Rady Miasta Wysokie Mazowieckie z 21 grudnia 2022 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenie stawki tej opłaty.

³³ Zgodnie z załącznikiem nr 1 do aPWŚK – działanie krajowe.

³⁴ Zgodnie z załącznikiem nr 2a do aPWŚK – działanie podstawowe w kategorii: działania kontrolne.

³⁵ Zgodnie z załącznikiem nr 2a do aPWŚK – działanie uzupełniające w kategorii: działania organizacyjno-prawne i edukacyjne.

³⁶ Zgodnie z załącznikiem nr 2a do aPWŚK – działanie podstawowe w kategorii: rolnictwo.

1.8. W latach 2018-2023 (do 30 września) Gmina jako inwestor zrealizowała lub planowała zrealizować 61 inwestycji. Z przeprowadzonej analizy dokumentacji dotyczącej 27 wyodrębnionych inwestycji wynika, m.in. że:

- [1] W ośmiu przypadkach dla inwestycji uzyskano (natomiast w jednym procedowano jej uzyskanie³⁷) decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach w związku z czym nie było wymagane uzyskiwanie oceny wodnoprawnej na podstawie art. 428 ustawy Prawo wodne z 2017 roku;
- [2] W przypadku 20 inwestycji polegających na wykonaniu robót i obiektów budowlanych mających wpływ na zmniejszenie naturalnej retencji terenowej (18 inwestycji dotyczących wykonania utwardzonych dróg³⁸ i dwie dotyczące wykonania obiektów mieszkalnych wraz z dojazdami i parkingami) planowano lub wykonano m.in. systemy kanalizacji otwartej lub zamkniętej, a inwestycje zlokalizowano poza obszarami stref ochronnych ujęć wód podziemnych przeznaczonych do poboru na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
- [3] W jednym przypadku dotyczącym inwestycji, polegającym na zagospodarowaniu terenów nad rzeką Brok nie wykonywano działań polegających na: 1/ zmianie ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód mających wpływ na warunki przepływu wód; 2/ wykonaniu murów oporowych, bulwarów lub nabrzeży;
- [4] W 27 analizowanych przypadkach inwestycje nie podlegały przepisom określonym w art. 425 ustawy Prawo wodne z 2017 roku oraz rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z 27 sierpnia 2019 r. w sprawie rodzajów inwestycji i działań, które wymagają uzyskania oceny wodnoprawnej³⁹, w związku z czym nie było konieczności uzyskiwania przez Gminę oceny wodnoprawnej.

(akta kontroli str. 3-6, 83, 183-193, 285-303, 362-364, 420)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- [1] W latach 2018-2023 Burmistrz nie przekazał ministrowi właściwemu ds. gospodarki wodnej czterech z sześciu (67%) sprawozdań dotyczących realizacji działań zawartych w planie gospodarowania wodami, czym naruszył art. 328 ust. 2 Prawa wodnego. Zgodnie z tym przepisem Burmistrz zobowiązany był do sporządzenia rocznych sprawozdań z realizacji działań zawartych w dokumentach (m.in. planie gospodarowania) i przekazania ich ministrowi właściwemu ds. gospodarki wodnej w terminie do 28 lutego roku następnego. Ponadto sporządzone przez pracownika Referatu Mienia Komunalnego, Inwestycji i Remontów oraz Rolnictwa sprawozdania za 2021 i 2022 rok były nierzetelne, gdyż nie zawierały działań wykonywanych przez Gminę na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód, polegających na: 1/ prowadzeniu ewidencji zbiorników bezodpływowych; 2/ zorganizowaniu odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na których zamieszkują mieszkańcy. Gmina do realizacji tych działań była zobligowana zapisami aPWŚK w JCWP o kodach: RW2000172667649 Brok do Siennicy i RW2000172619449 Ślina od źródeł do Rokitnicy z Rokitnicą.

(akta kontroli str. 3-6, 12-38, 75-142, 195-284)

Burmistrz odnosząc się do niezłożenia czterech sprawozdań wyjaśnił, że „Gmina Miejska Wysokie Mazowieckie wypełniła obowiązek sprawozdawczy wobec Ministra Infrastruktury z realizacji działań zawartych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły za lata 2021 i 2022. Sprawozdania zostały wykonane w odpowiedzi na prośbę ze strony ministerstwa o ich wypełnienie. W latach 2017-2020 Ministerstwo Infrastruktury nie występowało o wypełnienie sprawozdań”. Natomiast odnosząc się do nieprawidłowego wypełnienia sprawozdań za 2021 i 2022 rok, wyjaśnił, że miasto nie umieściło informacji o ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz informacji na temat zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości „ponieważ tak zinterpretowało druk sprawozdania. Rodzaje działań mieściły się na liście rozwijanej.

³⁷ Postępowanie prowadzone przez Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Białymstoku dla zadania pt. Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Brok w Wysokim Mazowieckiem.

³⁸ Jedno z zadań pt. Budowa i przebudowa dróg Osiedla Południe w Wysokim Mazowieckiem składało się z czterech realizowanych przez Gminę inwestycji drogowych.

³⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1752. (obowiązujące od 28 września 2019 r.).

Wykonując sprawozdanie wybrane zostały działania realnie wpływające na poprawę stanu wód w naszym przypadku to budowa kanalizacji sanitarnej". Burmistrz podkreślił, iż ze względu na znikomą ilość szamb (14 szt.) oraz wykonywanie ustawowych zadań dotyczących odbioru i zagospodarowania odpadów z terenu miasta uważał, że nie miał takiego obowiązku żeby wpisywać tego rodzaju zadań w złożonych Ministrowi Infrastruktury sprawozdaniach. (akta kontroli str. 370-376)

- [2] W okresie 2018-2023 (do 19 października) Burmistrz nie przypisał w obowiązujących w Urzędzie dokumentach (instrukcjach, regulaminach, zakresach czynności, zarządzeniach, pismach itd.) żadnemu pracownikowi Referatu Mienia Komunalnego, Inwestycji i Remontów oraz Rolnictwa, a także komórce organizacyjnej Urzędu, zadań polegających na: 1/ sporządzeniu sprawozdań z realizacji działań zawartych w planie gospodarowania wodami, o którym mowa w art. 328 ust. 2 Prawo wodne z 2017 roku; 2/ realizacji działań krajowych określonych w planie gospodarowania wodami i aPWŚK (dotyczących: prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych; prowadzeniu ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości), co było działaniem nierzetelnym i mogło ograniczyć skuteczność kontroli zarządczej, o której mowa w art. 68 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴⁰. W wyniku takiego działania: 1/ w latach 2018-2020 nie sporządzano sprawozdań (co szerzej opisano w pkt 1 sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*); 2/ nie prowadzono ewidencji umów na odbiór odpadów komunalnych (co opisano w pkt 4 lit. a) w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*) oraz 3/ nierzetelnie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych (co opisano w pkt 3 w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Zgodnie ze Standardami kontroli zarządczej zawartymi w komunikacie nr 23 Ministra Finansów z 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁴¹, *Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek, poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki oraz zakres podległości pracowników powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika.*" (A. Środowisko wewnętrzne, pkt 3 Struktura organizacyjna). (akta kontroli str. 294, 304-361)

Burmistrz wyjaśnił, że brak wskazania w obowiązujących w Urzędzie dokumentach obowiązków związanych z realizacją analizowanych działań wynikał z tego, że *„(...) W obliczu dużej ilości ustaw i wynikających z nich obowiązków nakładanych na samorządy niemożliwe jest tak szczegółowe określenie zakresu czynności (...). Jest to fizycznie niemożliwe w obecnej ilościowej strukturze jednostki. Praca samorządu opiera się na efektywności podejmowanych działań a następnie wdrażaniu ich przez pracowników urzędu w celu osiągnięcia jak najlepszego efektu. Niemniej w związku z prowadzoną kontrolą zakresy czynności pracowników Referatu Mienia Komunalnego, Inwestycji, Remontów oraz Rolnictwa zostaną uszczegółowione (...)”*. Jednocześnie wskazał, że *„(...) przy najbliższej zmianie Regulaminu wprowadzony zostanie zapis dotyczący rozszerzenia działania referatu MK [Mienia Komunalnego, Inwestycji, Remontów oraz Rolnictwa – dop. NIK] o sprawy dotyczące ustawy Prawo wodne.* (akta kontroli str. 362-369)

- [3] Burmistrz (za pośrednictwem Referatu Mienia Komunalnego, Inwestycji i Remontów oraz Rolnictwa) prowadził ewidencję zbiorników bezodpływowych, określoną w art. 3 ust. 3 pkt 1 ucipg, jednak nie zawierała ona danych w zakresie częstotliwości ich opróżniania, co było postępowaniem nierzetelnym. Prowadzona w latach 2018-2023 (do 31 sierpnia) ewidencja zbiorników nie zawierała danych dotyczących częstotliwości i sposobu opróżniania urządzeń jak np.: 1/ pojemność zbiornika (m³); 2/ częstotliwość opróżniania; 3/ informacje o zawartych umowach na odbiór nieczystości. W rezultacie Urząd nie dysponował informacjami o sposobie zagospodarowania nieczystości ciekłych z 20 urządzeń, objętych ewidencją zbiorników bezodpływowych w latach 2018-2023⁴². (akta kontroli str. 3-6, 75-142, 194, 295-303)

⁴⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270.

⁴¹ Dz. Urz. MF Nr 15, poz. 84.

⁴² Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej nie dysponował informacjami o podpisanych umowach na odbiór nieczystości z żadnym z 20 podmiotów będących w ewidencji zbiorników bezodpływowych prowadzonej przez Burmistrza.

Burmistrz odnosząc się do braku powyższych danych w ewidencji wyjaśnił, że „Gmina Miejska Wysokie Mazowieckie prowadziła ewidencję ilościową zbiorników bezodpływowych do celów statystycznych. W związku ze znikomym odsetkiem zbiorników bezodpływowych w stosunku do stopnia skanalizowania miasta nie badano parametrów technicznych zbiorników, częstotliwości ich opróżniania i umów na odbiór. W większości przypadków miasto zapewniło mieszkańcom możliwość przyłączenia się do sieci sanitarnej”.

(akta kontroli str. 377-382)

Odnosząc się do wyjaśnień Burmistrza, należy wskazać że zgodnie z załącznikami do sprawozdania SG-01 za lata 2018-2022 ilość nieczystości ciekłych (ścieków bytowych) odebranych i przekazanych do stacji zlewnej w tym okresie ulegała wzrostowi z 2,1 m³ (w latach 2018-2019); 2.7 m³ (2020 roku); 4,1 m³ (2021 roku) do 17 m³ (2022 roku), pomimo skanalizowania Gminy na poziomie odpowiednio: 98,31%; 99,73%; 99,72% (w 2020 i 2021 roku) i 99,85%.

[4] Burmistrz nie realizował czterech⁴³ z dziewięciu (44%) działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód w Polsce określonych w aPWŚK oraz w planie gospodarowania wodami polegających na:

- a) Prowadzeniu w latach 2018-2023 (do 19 października) ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z uciąg, co było niezgodne z art. 3 ust. 3 pkt 3 uciąg, pkt. 7.1. planu gospodarowania wodami⁴⁴ i załącznikiem nr 1 pt. Katalog działań krajowych do aPWŚK. W Urzędzie prowadzono wyłącznie ewidencję deklaracji właścicieli nieruchomości objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, natomiast nie prowadzono ewidencji umów na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieobjętych systemem gospodarowania odpadami⁴⁵ z przedsiębiorcami prowadzącymi na terenie Gminy działalność regulowaną w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych.

(akta kontroli str. 3-6, 194-218)

Burmistrz odnosząc się do braku realizacji powyższego działania wyjaśnił, że „Gmina Miejska Wysokie Mazowieckie prowadzi ewidencję złożonych deklaracji przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych ponieważ takie nieruchomości zostały objęte systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Nie jest prowadzona ewidencja umów spoza systemu. Jako organ prowadzący wobec szkół i przedszkoli posiadamy wiedzę w zakresie umów na odbiór nieczystości stałych przez te jednostki i nie ma potrzeby ewidencjonowania i prowadzenia kontroli w tym zakresie. Firma obsługująca miasto w zakresie odbioru odpadów (ZWKiEC Sp. z o.o.) w przypadku wystawienia nieczystości z nieruchomości spoza otrzymanego od miasta wykazu adresów (uznana za niezamieszkałą) ma obowiązek dokonania zgłoszenia tego faktu zamawiającemu, który podejmuje czynności sprawdzające. Poza obsługą miasta w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów z zamieszkałych nieruchomości spółka odbiera również odpady od przedsiębiorców. Spółka posiada wykazy własnych umów”.

(akta kontroli str. 377-382)

NIK zwraca uwagę, że w prowadzonym w Urzędzie rejestrze działalności regulowanej w zakresie zbierania odpadów komunalnych na terenie Gminy (na dzień 6 października 2023 r.) oprócz Zakładu Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. wpisanych jest sześć innych podmiotów odbierających odpady komunalne, a liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w latach 2018-2022 wynosiła odpowiednio: 1.039; 1.054; 1.085; 1.114 i 1.137 podmiotów⁴⁶.

- b) Kontroli w latach 2018-2023 (do 16 lutego) postępowania użytkowników prywatnych i przedsiębiorców w zakresie gromadzenia ścieków w zbiornikach bezodpływowych raz na 3 lata na terenie JCWP o kodzie RW2000172619449 (Brok do Siennicy), co było

⁴³ Z czego: jedno dotyczyło działania krajowego, a trzy działań określonych dla JCWP na terenie Gminy.

⁴⁴ Tabela nr 62 Katalog działań krajowych zgodnie z aPWŚK – pkt. 99 tabeli.

⁴⁵ M.in. systemem odbierania odpadów nie zostały ujęte nieruchomości niezamieszkałe, przedsiębiorstwa czy szkoły.

⁴⁶ Dane ze strony internetowej: <https://svs.stat.gov.pl/2676/12/9>.

niezgodne z art. 9u ust. 1 ucipg; pkt. 7.2. planu gospodarowania wodami⁴⁷ i załącznikiem nr 2a pt. Katalog działań dla JCWP rzecznych do aPWŚK (działanie ciągłe). Z prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych wynika, że w latach 2018-2023 nie kontrolowano w tym zakresie 20 właścicieli urządzeń, w tym 14, którzy powinni być poddani kontroli co najmniej dwukrotnie w okresie objętym kontrolą⁴⁸.

(akta kontroli str. 3-6, 75-77, 137, 194)

Burmistrz wyjaśnił, że brak wspomnianych kontroli wynikał z faktu, że „gospodarką wodno-ściekową w mieście zajmował się Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Wysokim Mazowieckim. Miasto jest w 99,85% skanalizowane w związku z czym samorząd w większości stworzył warunki do przyłączenia się do sieci. Nowobudowane nieruchomości są obecnie od razu włączane do sieci”.

(akta kontroli str. 377-382)

- c) Weryfikacji w okresie od 13 grudnia 2016 r.⁴⁹ do 16 lutego 2023 r. obowiązującego Programu Ochrony Środowiska Miasta Wysokie Mazowieckie w zakresie ograniczenia emisji do atmosfery wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, co było niezgodne z pkt. 7.2. planu gospodarowania wodami⁵⁰ i załącznikiem nr 2a pt. Katalog działań dla JCWP rzecznych aPWŚK. Zgodnie z w/w przepisami na terenie JCWP o kodzie RW2000172667649 Brok do Siennicy, jako działanie uzupełniające wskazano weryfikację programu ochrony środowiska w zakresie ograniczania emisji do atmosfery wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych do IV kwartału 2018 roku ze wskazaniem planowanych kosztów tego działania w kwocie 35,0 tys. zł⁵¹.

(akta kontroli str. 3-6, 143-182, 194)

Odnosząc się do stwierdzonej nieprawidłowości Burmistrz wyjaśnił, że „Miasto Wysokie Mazowieckie nie opracowało aktualizacji Programu Ochrony Środowiska. Jako priorytet postawiło przeprowadzenie inwestycji z zakresu ochrony środowiska w tym.: budowa kanalizacji sanitarnej na terenie całego miasta (99,85% - stopień skanalizowania miasta), budowa kanalizacji deszczowej (w 100%) wraz separatorami, gazyfikacja miasta (w 100%) wraz z przebudową kotłowni miejskich, budowa wodociągu (100% miasta), budowa instalacji OZE na wszystkich budynkach administracyjnych i edukacyjnych. Mając przeprowadzone inwestycje z zakresu ochrony środowiska na tak wysokim poziomie aktualizacja programu byłaby nieuzasadnionym wydatkiem środków publicznych (...)”. (akta kontroli str. 370-376)

- d) Realizacji programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu⁵² ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia w sprawie ograniczenia odpływu azotu na terenie JCWP o kodzie RW2000172619449 (Brok do Siennicy), co było niezgodne z pkt. 7.2. planu gospodarowania wodami⁵³ i załącznikiem nr 2a Katalog działań dla JCWP rzecznych do aPWŚK (działanie ciągłe). Zakres analizowanego działania zgodnie z aPWŚK dotyczył przeprowadzenia przez Gminę w latach 2018-2023 (do 16 lutego) czynności edukacyjnych wśród prowadzących działalność rolniczą na obszarze

⁴⁷ Tabela nr 64 Działania podstawowe dla JCW na obszarze dorzecza Wisły – str. 1201 (o kodzie RW2000172619449) i str. 1196 (o kodzie RW2000172619449) planu gospodarowania wodami.

⁴⁸ Wpisani do ewidencji od co najmniej 1 stycznia 2018 r. W trakcie czynności kontrolnych (11 sierpnia 2023 r.) Burmistrz na podstawie art. 6 ust. 5a ustawy ucipg upoważnił Prezesa Zakładu Wodociągów Kanalizacji i energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Wysokim Mazowieckim do prowadzenia kontroli przydomowych oczyszczalni ścieków oraz bezodpływowych zbiorników.

⁴⁹ Data wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

⁵⁰ Tabela nr 65 pt. Działania uzupełniające dla JCW na obszarze dorzecza Wisły - str. 1263 planu gospodarowania wodami.

⁵¹ Zgodnie z kartą charakterystyki JCWP - RW2000172667649 – Brok do Siennicy.

⁵² Zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy Prawo wodne z 2017 roku w celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu opracowuje się i wdraża na obszarze całego państwa program działań. W okresie objętym kontrolą funkcjonowały trzy programy działań wprowadzone Rozporządzeniami Rady Ministrów w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, tj. 1/ od 27 lipca 2018 r. do 14 lutego 2020 r. – rozporządzenie z 5 czerwca 2018 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1339); 2/ od 15 lutego 2020 r. do 7 lutego 2023 r. – rozporządzenie z 12 lutego 2020 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 243) i 3/ od 8 lutego 2023 r. do chwili obecnej – rozporządzenie z 31 stycznia 2023 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 244).

⁵³ Tabela nr 64 Działania podstawowe dla JCW na obszarze dorzecza Wisły – str. 1196 (RW2000172619449) planu gospodarowania wodami.

szczególnie narażonym negatywnym oddziaływaniem azotu w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie dla nich specjalistycznego doradztwa.

(akta kontroli str. 3-6, 194)

Burmistrz w nawiązaniu do braku działań edukacyjnych skierowanych do prowadzących działalność na terenach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu wyjaśnił, że „(...) Wysokie Mazowieckie ma zabudowę i charakter typowo miejski – jest tylko jeden rolnik o znaczącym pogłowie bydła mlecznego. Na terenie miasta jest ODR [Ośrodek Doradztwa Rolniczego – dop. NIK], który wykonuje działania w tym zakresie”.

(akta kontroli str. 370-376)

Odnosząc się do wyjaśnień Burmistrza należy wskazać, że w latach 2018-2022 użytki rolne na terenie Gminy wynosiły odpowiednio: 807 ha (w latach 2018-2019); 575 ha (w latach 2020-2021) i 561 ha (2022 roku), co stanowiło odpowiednio: 53%; 37,7% i 36,8% ogólnej powierzchni Gminy, a liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w sektorze rolniczym w latach 2018-2022 wynosiła od 9 do 10 podmiotów⁵⁴. Zdaniem NIK mimo tego, że Ośrodek Doradztwa Rolniczego (wykonujący zadania w zakresie specjalistycznego doradztwa) razem z Gminą został wskazany w aPWŚK do realizacji w/w działania, to jednak wachlarz możliwości i działań edukacyjnych, które mogła realizować Gmina był szeroki.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Precyzyjne wskazanie w dokumentacji wewnętrznej Urzędu komórek organizacyjnych, osób lub stanowisk pracy, zajmujących się zadaniami dotyczącymi realizacji działań krajowych na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód oraz sprawozdawczością w tym zakresie.
2. Przekazywanie ministrowi właściwemu ds. gospodarki wodnej rzetelnie wypełnionych sprawozdań dotyczących realizacji przez Gminę działań zawartych m.in. w planach gospodarowania wodami zgodnie z art. 328 ustawy Prawo wodne z 2017 roku.
3. Poszerzenie zakresu danych gromadzonych w ewidencji zbiorników bezodpływowych, m.in. w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 ucipg.
4. Założenie i prowadzenie ewidencji umów na odbieranie odpadów komunalnych pomiędzy podmiotami nieobjętymi systemem gospodarowania odpadami, a przedsiębiorcami prowadzącymi na terenie Gminy działalność regulowaną w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 3 ucipg.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁵⁴ Dane ze strony internetowej: <https://svs.stat.gov.pl/2676/12/9>.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 10 listopada 2023 r.

Kontroler
Krzysztof Bakunowicz
Starszy inspektor kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

/podpisano elektronicznie/